

Bay Keating'e Nazmi Ağıl şiiri ile veda

Filmden sonra Bay Keating gibi bir öğretmenle hiç karşılaşmamış olduğuna, hatta böyle bir öğretmeni aklına dahi getiremediğine hayıflanan bizler şimdi çocuklarımız için nasıl bir gelecek planlayıp, nasıl öğretmenler istiyoruz acaba? Kaçımız çocuklarımızın kendisi ve hayatı hakkında düşünmesine, istiyorsa yazar, ressam, tiyatrocusu, dansçı olma hayalinin peşinden gitmesine gönül rızasıyla (veya rızasızca) evet diyebiliyoruz? Kaçımız böyle bir öğretmen olabiliyoruz?

BİLGE YAĞMURLU*

byagmurlu@ku.edu.tr

İşine son verilen İngilizce öğretmeni Bay Keating eşyalarını toplamak için sınıfa girer. Eğitim düsturu "gelenek, şeref, disiplin ve mükemmeliyet" olan müdür veriyordur artık dersini. Keating tam çıkacakken sınıftan Todd sıranın üstüne atlar, seslenir eski öğretmenin ardından: "O Captain! My Captain!" Müdür, Todd'u yerine oturtmak için zorlayadursun, ekibin gerisi de aynı nidayla çıkarlar sıralarının üstüne, hocalarını selamlarlar. Çok duygulu bir sahnedir. Öğrencilerin gözleri dolu, Keating'in gözleri dolu. Teşekkür eder öğrencilerine, sınıftan ayrılır. Biz de gözlerimizde yaşlar, hayranlıkla, gururla selamlarız Bay Keating'i oturduğumuz yerden. Film, baştan sona, unutamayacağımız bir iz bırakır içimizde.

Sinema, öğrencilerine ilham kaynağı olan öğretmen figürünü sever. 1950'lerdeki "Blackboard Jungle"dan, Sidney Poitier'in efsaneleştiği "To Sir, With Love"ya, yakın zamandaki "Freedom Writers"ya kadar pek çok filmdeki öğretmenleri hayranlıkla izlemiştir. Bu filmlerin hemen tümünde öğretmenler çoğu yoksul kesimden gelen, toplumla barışık olmayan, sorunlu, suça eğilimli öğrencilerini kazanır, talihsiz yoldan çevirir, başarılı olmalarını sağlarlar. Ölü Ozanlar Derneği, bu filmlerden farklıdır. Toplumun kaymak tabakasından öğrencilerin devam ettiği, "başarılı" insanlar yetiştirmesiyle ün yapmış bir özel okulda geçer. Bay Keating kurallara bağlı, toplumsal beklentileri sorgulamayan, yolu Yale Hukuk ya da Harvard Tıp olarak çizilmiş "iyi aile çocukları"na, tabiri caizse, yoldan çıkarır. Öğrencilerine edebiyat kitabının başındaki şiir analizi bölümünü yırttırarak ilk dersine başlar. Tereddüt edenlere "Korkmayın, İncil değil bu. Yırtarsanız cehenneme gitmezsiniz" der. Özgür düşünebilmek için kalıp dışına

çıkabilmeli, gerekiyorsa kuralları çiğneyebilmeli, hayatın anlamını bulmak için günü yakalamalıdır. Carpe Diem sözünü gençliğimizde ilk böyle duyarız. Her şeye değişik açıdan bakılabileceğini göstermek için sıranın üzerine fırlayıveren bir öğretmen vardır. Gerçek isteklerini, tutkularını bulmaları için öğrencilerini yüreklendirir. "Size ne söylenirse söylensin, kelimeler ve fikirler dünyayı değiştirebilir" der onlara.

Farklı düşünebilen, sorgulayan bireylerden çok, adeta makina çarkları gibi iyi şekillendirilmiş, "devlete, millete yararlı" "vatandaşlar" yetiştirmeye odaklı bir eğitim sisteminde Keating'lere pek yer yok. Tüm bunlar 1950'lerin Amerika'sında geçiyor olsa da, günümüz için de doğru. Filmden sonra Bay Keating gibi bir öğretmenle hiç karşılaşmamış olduğuna, hatta böyle bir öğretmeni aklına dahi getiremediğine hayıflanan bizler şimdi çocuklarımız için nasıl bir gelecek planlayıp, nasıl öğretmenler istiyoruz acaba? Kaçımız çocuklarımızın kendisi ve hayatı hakkında düşünmesine, istiyorsa yazar, ressam, tiyatrocusu, dansçı olma hayalinin peşinden gitmesine gönül rızasıyla (veya rızasızca) evet diyebiliyoruz? Kaçımız böyle bir öğretmen olabiliyoruz?

"Shine On You Crazy Diamond"ı büyülenerek dinlerken kendini (nedense ve) mütemadiyen Syd Barrett olarak düşleyen ben, bir öğrencinin "Hey teacher, leave them kids alone" demesiyle, "Sahiden mi, ben mi?" diye irkilerek romantik hayalimden uyanmıştım. Eğitim sisteminin yıllar içinde iyice bellettiğinden biraz sıyrılıp farklı düşünmeyi teşvik edebilen anne-babalar, öğretmenler olabilmek, değişik yollar gösterebilmek öyle kolay değil herhalde. Yine de kendimizi öyle düşünmek, öyle göstermek, öyle görülmek istiyoruz. Çünkü öylesi daha romantik

ve kahramanvari. Çünkü daha makbul. Ama bir o kadar makbul olan da vazgeçilemeyen sınav başarıları. Bunun için en özel hocalardan çocuklarına en özel dersleri aldırılan bizim kaymak tabaka, konu eleştirel düşünceye gelince mangalda kül bırakmıyor. Açılan ve işaret edilen bir-iki ideal yolda tökezlemeden yürüyen çocuklarımız, sanılır ki en ileri ve esnek düşünce yapısındaki ana-babaların cesur, sıradışı ebeveynliğinin sonucu. Sanılır ki kafasını yıllarca dersten kaldıramayan çocuklarımıza güya kendilerini tanımları için dayattığımız dört farklı hobi (kurs) ile basmakalıp kafalı müdür Nolan değil de, çok yönlü eğitimci Keating oluyoruz.

Bize tüm bunları düşündürten, yaşamına son veren Robin Williams. Geçen hafta yine gözlerimiz dolu, oturduğumuz yerden selam durduk ona: "O captain, my captain" dedik üzüntüyle. Neşe saçan yüzünde ışıltıyan gözlerine bakarak ne çok acı çekmiş olabileceğini tahayyül etmeye çalıştık, hakkında çok az şey bildiğimiz ama sevdiğimiz bu yumuşak simalı insanın. Depresyonun, manik-depresif bozukluğun nasıl hastalıklar olduğunu bir kez daha düşündük, bu durumlarda hayata son vermenin bilinçli bir tercih olup olamayacağını. Syd mi olsak, öğrenciye musallat olan sistemin hocası mı, düzeltilebilirdi aslında mı desek, demesek mi bilemedik. Ama bu haberle sarsılan Amerika'da Robin Williams'ın ölümü ve hastalığı üzerine çok şey söylendi. Kısa bir süre sonra, akıl sağlığı uzmanlarından bir not geldi depresif bozuklukların romantize edilmemesi gerektiğine dair. Evet, Williams'ın yaşamına son vermesi hastalığı ile ilgiliydi ama hayal gücü, oyunculuğu, zekası ve tutkusu değildi.

Bay Keating ve yılın ozanı Ağıl
Zihnimde tüm bunlar, Ölü Ozanlar

Derneği'nin başında dallardan taçlar, sahnede umut saçan öğrencilerini ve Bay Keating'i düşünürken bizim memleketten bir ozan geldi aklıma: Nazmi Ağıl.

Nazmi Ağıl, Kuleli'nin eski İngilizce öğretmeni, bizim üniversitede İngiliz Dili ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nün sevilen hocası ve Homeros Okuması'nın bu yılki ozanı. İki hafta kadar önce Bozcaada'da, şafak vakti gün doğarken, başında defne yapraklarından bir taç ile Odiseus'un Troya'dan dönüşünü okumaya başladı. Bir çok dilde okundu takip eden sayfalar sonra. 2001'den bu yana Haluk Şahin ve Cevat Çapan 'Ozanın Günü ve Homeros Okumaları Etkinliği'ni her yıl düzenliyorlar Bozcaada'da. Onlar bizim şansımız; Welton Lisesi'nin Bay Keating şansı gibi.

O zaman, (romantize etmeden) gözleri ve kendisi hep çalın elmas gibi parlamış olan, hâlâ parlayan Robin Williams'a buradan, Nazmi Ağıl'ın *Bir Balığın Ölümü*¹ şiirinden bir bölümle veda edelim:

*Açıkta bir karaltı halinde duran kayanın altından süzülüp
geldi: bir sazan, kolum büyüklüğünde.
Belki sürüye küskün,
belki kalabalık ırmağın gürültüsünden
uzak varoşlara bir
akşam gezintisi, öyle sakin.*

*Çevresinde bir iki döndü, yemi dudaklarının arasına aldı,
öylece durdu, ağzı açık... Yükselen hava
kabarıcığı patladığı an
göz göze geldik!*

* Koç Üniversitesi

¹Nazmi Ağıl. Yağmura Bunca Düşkün. Toplu Şiirler (1998-2014). Yapı Kredi Yayınları (Mayıs, 2014).